

THESIS VII*

Anima brutorum non est immortalis.

DÉMONSTRATIO. Sensu communi hominum (exceptis iis qui animas belluinas proprie negabant, qui scilicet transmigrationem animarum humanarum admittebant) et praeципue christianorum semper retentum est brutorum animas caducas esse, solutoque corpore per mortem et ipsas desinere. Si quaeras rationem huius communis sententiae, quae nempe consensionem mentium in hanc doctrinam determinavit, ea petitur ex causis finalibus. Quocirca recte nos ratiocinaturos arbitramur, si ad thesim demonstrandam eandem rationem communis sensus illustrabimus; quod praestituri sumus postquam aliquid de causa mortis animalium disputaverimus.

Scilicet si quaestio fiat cur moriatur animal, certum quidem est cessare formaliter vitam eo quod abeat aut desinat esse anima; at certum est pariter ideo animam desinere aut abire, quia corpus non est amplius idoneum ad actiones vitales, unde ad determinandam mortem satis est detrimentum corpori afferre. Id autem argumentum est quod corpus ex se conferat aliquid ad vitam animalis, nec se habeat tantum passive, ita ut omnis activitas sit ab anima. Nam si ita esset, nunquam existeret ratio mortis. Fac enim corpus ex se esse puram potentiam, cui ab initio suae unionis anima vires omnes vitae inservientes communicet; si id ab initio praestit anima, quoniam ipsa manet eadem, eademque manet pura potentia corporis seu materia prima, cui immediate inhaeret coniuncta anima, ex cuius unione efflorescent proprietates et vires corporis, consequens erit quod eundem effectum anima deinceps quoque praestare poterit; et sic valebit anima reficere corpus effactum aut vulneratum, mortemque semper avertere. Dices requiri dispositiones in corpore ad vitam. Respondeo te ludere verbis, nam dispositiones istae non sunt nisi vires quaedam. Fac enim

CAPUT II. THESIS VII.

353

deesse sanguini oxygenium impedita respiratione; non est amplius sanguis eo carens idoneus ad alendam vitam: verum in ipso oxygenio coniuncto sanguini vis est quaedam. Vires ergo etiam propriae elementorum requiruntur quae dispositiones sunt, quia subiectum idoneum faciunt ad unionem cum forma. Causa ergo determinans mortem in eo est sita quod vires corporis necessariae ad vitam deficiunt; idque postulat ut corpus ex se aliquid active conferat ad vitam.

Iam vero dicimus quod illo instanti quo anima brutorum desinit informare corpus, est ei naturale quoque ut desinat exsistere. Cessat enim ratio finalis cur exsistat. Exsistit namque ut informet corpus ac corpore informato sentiat. Hic est eius finis adaequatus: etenim nulla alia vita ei competit, quam sine corpore exercere possit; quocirca est finaliter ordinata ad sentiendum in corpore; atque adeo separata a corpore non est amplius ratio cur exsistat. Ratio enim ipse est finis propter quem exsistit. Nec eam manet in altera vita praemium aut poena; nullius enim meriti bruta capacia sunt.

Dices eam rursus sentire posse si alteri corpori coniungatur; ideoque non esse opus ut desinat. Respondeo illud non esse *per se* sed *per accidens*: per accidens est enim quod alii sint organismi, et quidem praeparati ad vitam, cum eius organismus dissolvitur. Iudicium autem de proprietatibus alicuius rei ducendum est ex iis quae per se ei competit, non quae per accidens possunt competere. Eadem est enim natura animae sive plura exstant bruta, sive unum tantum exsistat; porro si unum tantum exsisteret, concedis tu quoque ipsam desitaram; ergo per se illi competit ut desinat.

Obiicies animam huiusmodi esse substantiam, quae ideo separata quoque exsistere potest. Respondeo quod quamvis sit substantia, est tamen natura essentialiter incompleta: finis vero non rationi substantiae respondet, sed rationi naturae, respondet scilicet principio operationis, quod ad finem ordinatur. Cessante ergo fine cur sit, et ipsa anima naturaliter desinat.

At nonne potest Deus, si velit, illam conservare? Id nos non negamus, neque huc pertinet nostra quaestio. Quaestio est quid cum natura rei sit consertum. Deus autem qui et praeter naturam agere potest, posset utique, si vellet, animam huiusmodi conservare, scilicet est in eo potestas ad id sufficiens. Verum et formas eas substantiales, quae pendere dicuntur in esse a materia Deus conservare potest, si velit, easque aliis corporibus informandis adhibere; sunt enim realitates distinctae a materia eaque perfectiores.

Ergo ne aliquid annihilatur? Cum annihilatio sit desitio totius realitatis, et anima pure sensitiva, in sententia quoque peripatetica, sit res ex toto distincta a materia, et ipsa ex toto reapse desinat mortuo animali, ipsa quoque annihilari dicenda est. Concedimus ergo et nos animas istas annihilari cessante earum fine. Cum vero negatur aliquid annihilari, id de materia intelligi solet.

Dices omnem substantiam esse aliquam naturam, quia aliqua vi pollet, ac pro certa operatione esse naturam completam, pro illa enim sibi sufficit (O. Th. XV. p. IV): ergo anima brutorum, cum sit substantia, est natura quaedam completa.

Respondeo: cum dicimus omnem substantiam esse aliquam naturam completam, consideramus substantiam, vel secundum quod est in se ipsa, vel secundum praecisionem mentis, prout nimurum comparatur cum quadam operatione. Fieri scilicet potest ut ea operatio, quam sola potest, ordinetur ad aliam, quae ipsi competit prout est pars; et in hac hypothesi substantia ut in se est, est natura incompleta: spectata vero secundum praecisionem mentis, respectu scilicet solius operationis quam ex se sola potest, dicitur natura completa. Ita anima sensitiva, ut diximus (Th. III. p. III) habet operationem cui non communicat corpus, sed ea ordinatur ad sensationem quae fit cum corpore: ideoque anima ipsa est in se natura incompleta.

CAPUT III.

De vita rationali

Postquam vidimus ea quae ad vitam vegetativam et sensitivam singillatim spectant, quaeque habet homo cum plantis et animantibus communia, consequens est ut de vita propria hominis, quae est rationalis, disseramus. Quaestiones huc spectantes sunt. 1º De essentia principii vitae rationalis: 2º de eiusdem unione cum corpore, quae est proprie quaestio de essentia totius compositi quod est homo: 3º de origine et immortalitate principii cogitantis: 4º de explicatione vitae rationalis in homine, seu de facultatibus et operationibus hominis prout rationalis est, singillatim.

Cum vitam rationalem dicimus, intelligimus id quod omnes generatim intelligunt, h. e. vitam intellectivam, quae se explicat processu quodam a confusis notitiis et incompletis ad distinctas et completas, pergitque a noto ad ignoti inquisitionem per ratiocinium. Vitam rationalem nos vivere certum est. Certum est enim 1º nos intelligere et ratiocinari, idque constat ea evidentia, quae demonstrationem excludit (Cr. Th. V): atque certum est 2º huiusmodi actus esse immanentes: non enim in extrinsecum subiectum transiunt illudque modificant hae operationes, sed in nobis manent, nosque perficiunt. Proinde certum est esse in nobis vitae rationalis principium: nec de eius existentia est litigandum. Sed quaestio est quid et quale sit istud principium: an sit materia sive organum quoddam, an sit aliquid excellentius materia, et ab ea independens.